

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele v državnem zboru zastopane.

Kos XXXI. — Izdan in razposlan dne 4. junija 1873.

90.

Postava od 2. maja 1873,

kako obračati v prid meso in kože zdravih živali, pobitih o nevarnosti goveje kuge.

S privolitvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem tako:

§. 1.

Meso goved, katera so v okraji, kjer velja postava od 29. junija 1868 (Drž. zak. št. 118), v kužnem kraji ali v kužnem mejnem okraji zdrava pobita, ali pa zató, ker so sumna zarad goveje kuge, sme se, ako se po klanji pokaže, da so bila zdrava, to je brez take bolezni, zarad katere se po veljavnih ukazih ne sme vživati meso, s primerno previdnostjo rabiti v kraji, kjer so pobita, ali prevažati se v kraje z večim povžitkom, da se tam v denar spravi.

Isto velja o ovcah in kozah.

§. 2.

Kože tacihi živali (§. 1) smejo se, ako so bili takoj v apneni lug vložene in tako razkužene (dezinficirane), pod nadzorstvom prevažati v strojarne, da pridejo takoj v delo.

§. 3.

Na primernih vhodnih mestih ob ruski in moldavski meji smejo se klalnice s tem uvetom (pogojem), da bodo pod neposredstvenim nadzorom političnega urada, oziroma kakega cesarskega živinskega zdravnika, napraviti v ta namen, da se v njih prignana goveda, ovce in kože, katere so se konči šest ur in enkrat med krmenjem opazovale ter za zdrave spoznale, brez daljše kontumacije zakoljejo ter da se meso živali, ko se, tudi zaklane, najdejo zdrave, v prid obrne v kraji samem kjer so klane, ali v krajih, dokaj mesa potrebujočih.

S kožami tacihi živali sme se ravnati po §. 2 te postave.

Sicer pa veljajo za sirovo tvarino, ki se dobí od tacihi živali, določbe postave od 29. junija 1868 (Drž. zak. št. 118).

§. 4.

Kar se je izkupilo za živinsko sirovo tvarino, dobljeno po tej postavi, pripada državi, kadar gré lastniku odškodnina po postavi od 29. junija 1868 (Drž. zak. št. 118), v vseh drugih primerljajih pa se prodaja lastniku na prid ali škodo, in država ne daje nikake odškodnine.

§. 5.

Posebne opreznosti ali previdnosti, s katerimi je ravnati pri klanji tacih živali, pri prevažanju ter prodavanji mesa in kož, določijo se ukazoma.

Prihod tacih voženj je o pravem času naznaniti krajnim uradem mesta, kamor se vvažajo.

§. 6.

Krepost te postave začne se z dnevom, katerega se ona razglasí.

§. 7.

Ministrom notranjih reči, trgovine in poljedelstva naroča se izvršitev te postave.

Na Dunaji, dne 2. maja 1873.

Franc Jožef s. r.

Auersperg s. r.

Lasser s. r.

Banhans s. r.

Chlumecky s. r.

91.

Ukaz ministerstev notranjih reči, trgovine in poljedelstva od 14. maja 1873,

v izvršbo postave od 2. maja 1873 (Drž. zak. št. 90), o tem kako obračati v prid meso in kože zdravih živali, pobitih o nevarnosti goveje kuge.

Da se izvrši postava od 2. maja 1873 (Drž. zak. št. 90) o tém, kako obračati v prid meso in kože zdravih živali, pobitih o nevarnosti goveje kuge, določa se tako:

§. 1.

Dovoljenje, da se sme razpošiljati meso, ki ga je moči rabiti po §. 1 te postave, v kraje z večim povžitkom, daje politični okrajni urad po nasvetu kužne komisije poslušjoče v kužnem kraju ali kužnem mejnem okraji.

To da, ako so bile pobite živali v okuženi pristavi, sme se dati to dovoljenje samo edaj, kadar nij nikakor moči porabiti dobljenega mesa v kužnem kraju.

Kužna komisija je odgovorna za natančno preiskavo živali pred klanjem in po klanji, isto tako za to, da se pustí razpošiljati meso samo tacih živali, katere so bile za zdrave spoznane, t. j. brez kake koli bolezni, zarad katere se po veljavnih ukazih ne sme vživati meso; slednjič za resničnost izpričevala, katero je pridati prevožnji (§. 9 lit. i).

Iste določbe veljajo tudi za kontumacijne zavode, kader se v njih goveja kuga pokaže, ako politično deželsko oblastvo dovoli klanje kuge sumnih goved za to, da se zavod naglo očisti okužbe.

§. 2.

Razkužba (dezinfekcija) kož od živali, v kužnem kraju zaklanih a po klanji za zdrave spoznanih, naj se izvrši tako, da se vložé v apneni lug (2 funta živega apna na 1 vedro vodé), kjer ostanejo skozi 24 ur.

Tam, kjer nij moči odvesti kož v strojarne, da pridejo takoj v delo, naj se razkužajo, suše ter hranijo po predpisu izvršilnega ukaza k §. 23 postave o goveji kugi od 29. junija 1868 (Drž. zak. št. 118).

Razen mesa in razkuženih kož ne smejo se razpošiljati drugi deli sumnih, če tudi po klanji za zdrave spoznanih živali; té je zakopati ali uničiti.

§. 3.

Dopusčenje, da se napravijo klalnice v primernih vhodnih krajih ob ruski in moldavski meji v ta namen, da se v njih koljejo goveda, ovce in koze brez poprejšnje kontumacije, in v prid obrne meso, ter odobrenje dotične naprave daje politično deželsko oblastvo gališko in bukovinsko.

Za take vhodne kraje, ki se v njih lahko napravljajo klalnice, naj veljajo oni kraji, kjer se vrši uravnano colno-uradno poslovanje.

§. 4.

Pri napravi in delovanji taci klalnice naj bode, poleg družih določil v tretjem poglavji obrtnijskega reda danih za dovoljenje obrtnih naprav, merodajno to:

- a) ako se napravlja klalnica za to, da se razpošilja v njej dobljeno meso v kraje z večim povžitkom, ona ne sme biti dalje, ko največ štiri milje od železniške postaje, od katere ga je moči neposredstveno dalje prevažati do namembnega kraja;
- b) klalnica mora stati blizo mesta, kjer živina mejo prestopa.

Nikakor pa ne sme biti tik kontumacije, tudi ne sme čeda, gnava v klalnico, iti skozi kako vas.

- c) Od mesta, kjer živina mejo prestopa, do klalnice napraviti je posebno cesto, po kateri ne hodi ni domača niti taka živina, ki se goni v kontumacijo, tudi se ta cesta ne sme izpeljati blizo kontumacije.

To cesto je napraviti o troških podjetnika klalničnega.

- d) Prostor, za opazovanje živali pred klanjem namenjen, mora biti poleg klalnice, dovolj velik za število živali, ki se priženó, ter razdeljen in zagrajen za goveda, ovce in koze posebej; tudi mora imeti naprave, za krmenje in napajanje živali potrebne. Poseben oddelek tega prostora je napraviti za opazovanje tistih živali, katere so se že pri prvi preiskavi (§. 6, lit. c) bolezní sumne pokazale.
- e) Mrhovišče, ki se nameni za to, da se v njem zakopavajo zaradi spoznane bolezní pobite živali ter njih odpadki, izbrati je tako, da nima nikake nevarnosti ni za čede v kontumaciji stoječe, ni za domačo živino bližnjih krajev, niti za klalno živino prignano v opazovanje.

- f) Leža in notranja naprava klalnice mora popolnoma zadostovati zdravstveno- in živino-zdravniško-policijskim zahtevam. Gledati je torej na to, da bode moči dovolj vode dopeljevati, pomije in odpadke redno odpravljati, toda ne v vode, iz katerih se kontumacijska ali domača živina napaja, ter da se morejo prostori do dobrega osnažiti in razkužiti, in poskrbeti je tudi za posebne prostore, kjer se bodo sumne živali klale.
- g) Klalnice pridejo pod neposredstveno nadzorstvo političnega okrajnega oblastva.
- Zdravstveno- in živinozdravniško-policijsko prigledovanje teh zavodov, kakor tudi živali prignanih, da se opazujejo in koljejo, izročiti je državnemu živinskemu zdravniku, postavljenemu za vsako klalnico posebej.
- h) Čuvaje za opazovanje živali na ogledovališčih potrebne postavlja politično okrajno oblastvo.

§. 5.

Dopuščenje se daje pod temi uveti (pogoji):

- a) Da se zadobode dopuščenje, zahteva se poleg splošnih uvetov samostalnega obrtovanja, ki jih stavi obrtnijski red, zanesljivost in poštenu glas;
- b) predložiti je situacijni črtež celega zavoda (klalnice, ogledovališča, zakopališča ter ceste, ki pojde od meje do tja) potem nadrobni črtež o notranji napravi.

Prositelj se zaveže:

- c) v primerljaji, ako je klalnica namenjena za razpošiljanje mesa v kraje z večim povžitkom in ne stoji tik železnične postaje, da pripravi prilično opravljene, popolno zaporne vozove za prevaževanje mesa do bližnje železnične postaje, kjer se meso dalje v železnične vozove preklada;
- d) da se bode ravnal brez ugovora po določenih pravilnika za klalnice in po vseh ukazih, ki jih dá politična nadzorna oblast ter postavljeni cesarski živinozdravnik zarad dela v klalnicah;
- e) da bode naprej plačeval pavšalno letno vsoto, katero odmeri politična deželna oblast v založbo plače cesarskemu živino-zdravniku ter postavljenim čuvajem, kakor tudi za druge troške izvirajoče iz oblastvenega nadzorstva nad zavodom in njega obrtovanjem, ter da jo bode izročeval po določenih rokih odkazani blagajnici, ker bi ga sicer za delo upravnstveno zvršilo (eksekucija).

§. 6.

Kako preiskavati čede za klalnice namenjene, o tem naj veljajo sledeča določila:

- a) Prihod čede, za klalnico namenjene, naznaniti je še predno pride čez mejo, colnemu uradu ter živinskemu zdravniku, ki klalnico nadzoruje;
- b) čeda, vpovedana, da se prižene v klalnico, ne sme se, kader je prišla čez mejo, tudi ko bi želel lastnik, pustiti v kontumacijni zavod;
- c) prva živino-zdravniška preiskava o zdravji živine, namenjene, da se žene v klalnico, naj se, kader koli mogoče, oskibi že v onostranskem mejnem okraji.

Čede, mej katerimi so živali, ki kažejo znamenja, po katerih so kuge sumne, ne smejo se puščati v deželo.

Ako nij moči preiskavati živine ónkraj meje, naj jo živinski zdravnik pregleda takoj, ko prestopi mejo.

Živali, ki so sumne kake bolezni, zlasti živinske kuge, ali ki so očitno bolne, izločiti je takoj.

- d) Na videz zdrave živali je odgnati po posebni za to namenjeni cesti na ogledovališče poleg klanice. Ko pridejo tja, naj se jim dá jesti in piti, naj jih pazijo za to namenjeni čuvaji, da se katera ne odžene, zameni ali kam zateče, ter naj jih živinski zdravnik konči šest ur po dnevi ogleduje in, ako treba, preiskuje (§. 3 postave).

Živali, ki so se po opazovanji za zdrave spoznale, smejo se gnati v skupno klališče ter pobiti se po obrtno.

- e) Živali, ki so se pri prvi preiskavi bolezni sumne, ali pa tudi očitno bolne pokazale, odgnati je še le potem, ko so se druge odgnale.

Bolezni sumne živali gnati je na posebej odločen prostor ogledovališča ter tam opazovati.

Ako se tu nij moči prepričati, kaka je bolezen, naj se živali na posebnem prostoru klanice zakoljejo.

Po tem, kar pokaže preiskava, bode ravnati dalje.

- f) Ako bi se našle pri prvi preiskavi čed, ali med časom, ko se opazujejo, očitno kužne živali, odvesti jih je s potrebno previdnostjo takoj na mrhovišče za to odmenjeno, kjer se pobijejo ter zagrebejo po določilih postave od 29. junija 1868 (Drž. zak. štev. 118).

Kako razkuževati prostore klanice, kjer so se pobile za bolne spoznane živali, mesta, kjer so stale, in ceste, koder so se gonile take živali, klančno orodje, osobje, ki jih je gonilo in klalo, ter njegovo obleko; kako pokončevati krmo, gnoj in steljo iz okuženih krajev, kjer je stala živina, o tem naj veljajo določila §. 23; kako zagrebati mrho ter zavarovati mrhovišča, določuje §. 22 postave od 29. junija 1868 in izvršeni ukaz od 7. avgusta 1868.

- g) Odškodnina za pobite očitno kužne in za take živali, ki so se po klanji našle, da so kužne ali tako bolne, da se po veljavnih predpisih ne sme vživati njih meso, ter so se pokončale, ne daje se lastniku nikakor iz državnega zaklada.

- h) Ako kdo opusti potrebno previdnost, da se samo zdrava žival goni v klanice; isto tako, ako je moči komu dokazati, da je nalašč prignal okužene čede, iz tega namena, da se takoj pokoljejo brez kontumacije, more se mu, poleg tega, da se ravna z njim po občni kazenski postavi ter po določilih §. 34 postave od 29. junija 1868, odtegniti tudi koncesija.

- i) Odganjati živali, ki so v kontumaciji, predno preteče kontumacijsna doba, v klanico, prepovedano je vsakakor brez razločka, če so živali zdrave ali kake bolezni sumne, če se je v dotični čedi do tistega časa prikazala bolezen, ali ne.

§. 7.

Zdravo in kuge sumno živino v kužnih krajih je klati pod nadzorstvom živinozdravniškega uda kužne komisije, v kontumacijskih zavodih pod nadzorstvom zavodnega ravnatelja, v kuge prostih krajih kužnega mejnega okraja pod opazovanjem živinskega zdravnika, katerega politična okrajna oblast za to odloči, v klančnicah poleg ruske in moldavske meje, pod opazovanjem tam postavljenega cesarskega živino-zdravnika.

Po tem, ko se je živina po obrtno zaklala, naj živinski zdravnik na tanko preišče vse posamezne organe zaklane živali.

Samo od tacihi živali, katere so se, tudi zaklane, našle zdrave, t. j. brez take bolezni, pri kateri se po veljavnih predpisih ne sme vživati meso, sme se meso v klančnem kraju obrniti v prid, ali pošiljati v kraje z večim povžitkom.

Ako se pri zaklani živali pokažejo tudi prva najmanjša znamenja živinske kuge, zagrebati jo je po določilih §. 22 postave od 29. junija 1868, ne da se odloči kak del, šest čevljev globoko.

Ako se pri preiskavi živih ali zaklanih živali spozná kaka druga bolezen, naj živinski zdravnik gledé tega, ali se smejo klati take živali ter rabiti njenih meso, ravná po dotičnih predpisih.

Kar se tiče previdnosti, katere je imeti pri klanji kuge sumnih živali v kužnih krajih, merodajna so dotična določila izvrševalnega ukaza k §. 22, lit. b) postave o goveji kugi od 29. junija 1868.

§. 8.

O pošiljanji mesa, pri klanji dobljenega, v tem namenu da se poprodá, veljajo dalje naslednja določila:

I. Meso, ki se je dobilo iz klanja kuge sumne ali zdrave živali, sme se iz kužnih krajev v mesta z večim povžitkom pošiljati samo z naslednjimi previdnostmi:

- a) Meso mora biti, predno se razpošilja, popolno ohlajeno;
- b) daljava od klančnega do povžitnega kraja ali do bližnje železnične postaje, od katere se dalje prevaža, ne sme biti nad dve milj, ako se meso do tja na vozovih prevaža;
- c) poslatve takega mesa morajo biti med prevažanjem zavite, ter smejo se prevažati samo na vozé, ki jih konji vozijo, ogibaje se, kolikor mogoče, naseljenih krajev in pašnikov, naravnost brez postanka in s policijsko sprembo;
- d) po dohodu v kraj, kamor so namenjene, razkužiti je pod policijskim nadzorstvom vozove in vsa povezila, ali pa naj se sežgó povezila, v kar je bilo meso spravljeno.
- e) Čez dve milj dalje sme se meso prevažati samo pò železnicah ali pa po vodi;
- f) železnične vozove, rabljene za prevažanje takega mesa, je zasvinčiti (plombirati); po vodni poti mora se prevažati naravnost, brez postanka. V obeh slučajih pridati je poslatvi policijsko sprembo do kraja, kamor so namenjene;

g) železnični vozovi in ladije naj se, ko se je odložilo meso, osnažijo ter razkužijo, kakor ukazano; povezila naj se razkužijo ali pa sežgó;

h) kader je politična okrajna oblast dovolila razpošiljanje mesá, mora kužna komisija, katera nadzoruje klanje in razpošiljanje, krajni oblasti, kamor se poslatev pripelje, brez pomude in, ako mogoče, po telegrafu naznaniti, kedaj odhaja pošiljatev iz kužnega kraja, koliko je živali, katerih meso se razpošilja, kedaj bi utegnila poslatev doiti, ter prositi jo pomoči, da preskrbi in čuva razkužbo rabljenih vozov in povezil.

Kadar napravi politična oblast, da se meso v denar spravi po §. 9, pridejati je gori omenjenemu naznanilu do krajne oblasti, kamor se poslatev pripelje, tudi prošnjo, da pomore, kar najbolje mogoče v prid obrniti meso, ter pošlje izkupilo pristojni okrajni oblasti.

Kadar se pošilja najprej na vozéh, in potem še le po železnici ali po vodni poti, naznaniti je tudi krajni oblasti tistega mesta, kjer se menja vozilo, o pravem časi, kedaj odhaja poslatev, da oskrbí razkuženje do tja rabljenih vozov in povezil.

i) Spremljevalcu prevoznje naj izroči kužna komisija izpričevalo po priloženem formularu A.

S tem izpričevalom naj se oglasi spremljevalec mesne prevoznje po svojem dohodu pri krajni oblasti povžitnega mesta.

k) Krajna oblast povžitnega mesta naj oskrbí vse, kar se ji zdí potrebno o prodajauji došlega mesa, kar se tiče zdravstvene in živino-zdravniške policije.

II. Meso zdrave zaklane živine sme se iz kuge prostih krajev kužnega mejnega okraja v mesta z večim povžitkom do največ štirih milj daljave pokrito na vozéh s konjsko vprego pošiljati; a dalje sme se prevažati samo po železnicah ali po vodni poti in sicer naravnost do kraja namembe. Policijsko spremstvo pridá se privožnji samo, dokler se prevažá na vozovih in do preklada na železnice ali ladije. Lastniku zaklanih živali naj dá živinski zdravnik, kateri klanje nadzoruje, izpričevalo, da so bile živali žive in zaklane za popolnoma zdrave spoznane.

Politična okrajna oblast, katera dovoljuje klanje živali, naj brez pomude krajni oblasti povžitnega mesta naznani, kedaj poslatev odhaja. Lastnik sam obrača v kraji namembe meso v prid, ravna se na tanko po zdravstveno- in živinozdravniško-policijskih napotkih krajne oblasti.

III. Meso iz klalnice poleg ruske in moldavske meje razpošiljajo ter obračajo v prid podjetniki sami, strogo se ravna po vseh ukazanih previdnostih. Vsaki prevoznji je pridati ogledno najdenje državnega živinozdravnika, poslujočega v zavodu.

Ako bi se bila pri živalih v čedi, za tako klalnico namenjeni, pokazala in spoznala živinska kuga, ali pa, ako bi klalnica prišla v okoliš kužnega kraja, ravnati se je po določilih številke I tega paragrafa s to spremembo, da se sme meso v pokritih in zaprtih vozovih prevažati do štirih milj daljave. Ako bi klalnica prišla v okoliš kužnega mejnega okraja, ravnati se je po dotičnih določilih številke II tega paragrafa.

§. 9.

Ker v dobi, v kateri se v zmislu postave o govedji kugi od 29. junija 1868, po uradnem ukazu kužne komisije koljejo goveda, ovce in koze, nij še določeno, če ima lastnik pravico do postavne odškodnine, ali je izgubil to pravico (§. 32 gori navedene postave), tedaj je pri takem uradno ukazanem klanji, ako se morebiti lastnik ubitih živali ne odreče odškodnine, politična okrajna oblast dolžna, skrbeti, da se meso in kože od živali pri klanji za zdrave spoznanih, kolikor dopuščajo postava in veljavni ukazi, kar najboljše mogoče v prid obrnejo. Razpošilja pa naj se meso v kraje z večim povžitkom, da se v prid obrne, v teh slučajih samo takrat, kadar se kaže, da ostane od izkupila, katerega se je nadejati, odštevši troške za obdelavo, preklad in prevoznjo mesa do kraja namembe ter za razkuženje prevažil in povezil, primerna gotovina. Posebno je, kolikor moči, gledati na to, da se meso, katero bi bilo v prid obrniti v kakem kraju večje potrebe, in isto tako kože, ki jih je odpraviti v vnanje strojarne, takoj v klanem kraju prodado mesarjem, zakladalcem mesa, opravičnikom (agentom) ali drugim podjetnikom, katerim se prepušča, da ravnajo dalje z blagom, zadobivši od oblasti dovoljenje (§. 1 tega ukaza) in natanko držéč se določil §. 8, št. I tega ukaza. Z mesom, katerega nij moči niti v klanem kraju prodati niti izvoziti v kraje z večim povžitkom, isto tako z vso sirovino, ki se dobí razen kož od živali, zaklane po uradnem ukazu, če tudi zdrave, ravnati je po končnem stavku §. 2 tega ukaza. Nikakor se ne sme iz tega, da je politična oblast o sirovih tvarinah od živali, po uradnem ukazu zaklanih, razpoložila za prodajo na račun državne blagajnice izvajati, nikak predsodek o vprašanji, če gré lastniku tistih živali odškodnina, ali ne; niti se sme, ako je oblast tvarino z neugodnim vspehom prodala, ali pa je celo opustila to opravilo, izvajati iz tega pravica do odškodnine, kadar bi se pokazalo, da je lastnik izgubil pravico do odškodnine za zaklane živali, da je torej čisto izkupilo za sirovino od teh živali prepustiti lastniku.

§. 10.

Kože, katere prihajajo iz kužnih krajev ter so bile vložene v apneni lug in tako razkužene, smejo se odvažati v strojarne, da pridejo tam takoj v delo, samo na vozéh s konjsko vprego in največ štiri milje daleč. Taki vozovi morajo biti ali popolno zaprti, ali pa morajo biti kože popolno zavite v odejo, namočeno z apnenim lugom ali z raztopljeno karbolno kislino.

Takó razkužene kože iz brezkužnih krajev kužnega mejnega okraja, isto tako iz klanic ob ruski ali moldavski meji, ako niso te klanice v okoliši kužnega kraja, niti se v dotični čedi nij goveja kuga očitno pokazala in spoznala, smejo se tudi delj po železnici v zasvinčenih vozovih v strojarne odvažati.

Vsaki prevoznji pridati je policijskega spremljevalca, kateri jo oddá v določeno strojarno.

Da je poslatev prav oddana, naj potrdi lastnik ali voditelj strojarne v spremnem listu ter naj, da ga ne zadene postavna kazen, skrbi za to, da pridejo kože takoj v delo.

Lasser s. r.

Banhans s. r.

Chlumecky s. r.

Formular ali obrazec A.

Dežela :

Kraj :

Okraj:

Grajščina :

Izpričevalo

za meso od zaklanih govéd, ovác, kóz iz kužnega kraja , namenjeno
da se pošlje v

Število zaklanih			Prevaž a se			Prevožno do kraja namembe policijsko spremlja	Potrdilo, da so zaklane živali bile zdrave
govéd	ovác	kóz	na vozovih s konjsko vprego	po železnici	po vodi		

Slavni magistrat v je prošen, z ozirom na tukajšnje službeno pismo (telegram) od da stori, kar potrebno, da se izvede in nadzoruje postavno razkuženje prevažil in povezil rabljenih za prevažanje mesa, isto tako, da se meso, kolikor mogoče po najviši ceni v denar spravi ter da pošlje izkupilo okrajnemu oblastvu v *)

Od kužne komisije v

I. dne 187 .

I. I.,
politični komisar.

I. I.,
živinski zdravnik.

*) Končni stavek , o tem da se meso v prid obrne ter pošlje izkupilo , naj ostane samo v tistih primerljajih , v katerih ima okrajno oblastvo po §.u 9 dolžnost , skrbeti za to , da se meso v denar spravi .

